

“Hi ha un sector pinochetista que sent que pren el poder”

Gloria König (Santiago de Xile, 1962) és la directora de la Fundació Víctor Jara. Aquesta entitat es dedica a preservar el llegat i la memòria del cantautor xilè Víctor Jara, assassinat el 1973 arran del cop d'estat perpetrat pel general Augusto Pinochet.

El mes de desembre passat es va fer a Santiago de Xile un emotiu funeral per Víctor Jara, el cos del qual havia estat exhumat unes setmanes abans per ser analitzat. Què representa avui dia Víctor Jara per als xilens?

—L'obra de Víctor Jara ha transcendit a les noves generacions. Em va impressionar la quantitat de joves que van acompanyar la família durant el funeral, i també el fet que vinguessin tots els artistes xilens. Es van organitzar diversos actes durant uns quants dies i es va fer una cerimònia final de sis hores d'actuacions. Va ser una mostra de com s'ha mantingut viva la seva memòria.

—Però Víctor Jara és un símbol per a tots els xilens o només per a una part?

—És cert que una part dels xilens veuen en Víctor Jara un símbol d'allò que defensava Salvador Allende. Però l'aspecte més important és que representa una utopia que encara és possible, l'ètica i el compromís amb el poble. Víctor Jara fou un personatge molt revolucionari en el terreny musical i teatral. Avui és identificat com un artista que estimava la pau i la vida.

—Quines novetats han aportat les anàlisis forenses?

—Les investigacions es van tancar fa dos anys, amb l'argument que no hi havia proves. Però vam organitzar una campanya internacional i vam aconseguir que es reobris el cas. Les anàlisis forenses van ser a petició del jutge.

La família va acceptar l'exhumació del cos, tot i que fou una experiència emotiva i dolorosa. Penseu que les dues filles de Víctor no havien pogut assistir al funeral quan va morir, que va ser una cosa gairebé clandestina. L'exhumació va permetre de comprovar que tot allò què s'havia dit sobre la brutalitat del seu assassinat era veritat. Tot va quedar registrat al seu cos: les fractures i els nombrosos impactes de bala. Víctor ens ha dit a través del seu cos què va passar.

—Així i tot, encara no s'ha pogut determinar qui fou l'assassí...

—No sabem qui o quines persones van donar l'ordre. No sabem en quin lloc exacte va morir. No sabem com. Però mai no renunciarem a la veritat i a la justícia. Només estarem tranquils quan se sàpiga què va passar exactament i que els qui ho van fer tinguin un càstig adient amb el crim. Però això no ha de ser només així per a Víctor Jara. Les altres víctimes de represàlies també es mereixen justícia.

—Dirigiu la fundació que va crear l'esposa de Víctor Jara. Per què fou creada aquesta fundació i quins objectius persegueix?

—La fundació es va crear el 1993, quan acabava d'instaurar-se la democràcia a Xile, arran d'un acte que Joan Jara va organitzar a l'estadi de Santiago. Després d'això, ella va pensar que la fundació no tan sols era possible sinó també necessària, per tal de preservar i continuar el llegat i els valors de Víctor

Jara. Però no és una mena de museu, sinó un espai per a donar sortida a grups musicals d'estils diversos. La fundació porta a terme iniciatives artístiques, però també és concebuda com un espai de participació. Treballem amb nens immigrants, fem escoles d'estiu...

—Heu vingut a Catalunya per assistir a l'homenatge a Víctor Jara que s'ha fet al Festival Barnasants, a Barcelona, amb la interpretació de cançons del malaurat cantant a càrrec del músic Manuel Garcia. Com ho veieu que des de Catalunya es recordi Víctor Jara d'aquesta manera?

—Sempre hem pensat que calia donar llibertat a la gent perquè pogués interpretar i deixar volar l'obra de Víctor Jara. Estem molt contents quan en algun lloc del país o del món algú interpreta Víctor. Les seves cançons es poden reinventar i llegir d'una altra manera. Tot forma part de mantenir viva la seva memòria.

—L'estiu passat els locals de la fundació a Santiago van ser clausurats momentàniament, sembla que per un error administratiu. La Fundació Víctor Jara fa nosa a algú a Xile?

—La Fundació molesta un grup important de persones que consideren que la participació de la gent no és necessària. Nosaltres treballem amb el món dels joves, i a Xile continua havent-hi molts prejudicis cap a la diversitat entre els joves; cap a la manera de vestir o de portar els cabells de color. Això és vist com una agressió al sistema establert.

—La Fundació Víctor Jara també tracta de qüestions relacionades amb els drets de les persones. A Xile es continuen trepitjant els drets humans, avui dia?

—La Fundació ha donat suport a les denúncies dels maputxes. No hi ha dret que s'apliqui la llei antiterrorista a membres d'aquesta comunitat. També denunciem els atacs contra organitzacions populars i estudiantils. Una

DANI CODINA

Gloria König, directora de la Fundació Víctor Jara, fotografiada a Barcelona.

cosa molt preocupant és la reunió que Piñera va tenir amb oficials de l'exèrcit a la reserva, en què es comprometé a agilitar els processos relacionats amb els drets humans. Això és un senyal clar que es vol avançar cap a una llei de punt final.

—**Com la valoreu, la composició del nou govern?**

—Cal fer-ne una lectura en profunditat. Que Lavín sigui ministre d'Educació ja indica que hi ha un eventual conflicte d'interessos. Sembla difícil que un ministre que és propietari d'una universitat privada pugui millorar l'educació pública. Una cosa semblant passa amb la salut: també hi ha vinculacions del ministre amb la sanitat privada. La dreta a Xile és ultraconservadora. Fa molt pocs anys es va negar que es fes una llei de divorci. Més recentment s'han oposat a la píndola de l'endemà i hi ha alcaldes de dreta que han dit que es negaran a aplicar aquesta mesura.

—**Som davant el retorn del pinochetisme a Xile?**

—A l'UDI, que ha donat suport a

Piñera, hi ha personatges vinculats, que han aixecat la figura de Pinochet. Hi ha un sector pinochetista que sent que pren el poder. Piñera vol fer un govern d'unitat, amb els millors, però això és una cosa molt complexa a Xile. El problema és que a Xile es va fer una transició pactada, que ha impedit d'avançar en qüestions com els valors o els drets humans. No hi ha democràcia participativa, el món juvenil no ha existit. La inversió en educació ha estat alta però encara hi ha una esquerda enorme entre públic i privat. Pagant es pot anar a una bona universitat.

—**Com és que la dreta ha recuperat el poder, tenint en compte que la presidenta socialista Michelle Bachelet ha aconseguit millorar l'economia?**

—Piñera ha fet servir el màrqueting i ha omplert petits pobles de publicitat. Però també hi hagut una manca de solució per part de la Concertació en alguns àmbits importants. A Frei, el candidat de la Concertació, li ha mancat carisma. També hi va influir la irrupció d'un tercer candidat, que es va emportar

el 20% dels vots, amb un discurs de l'estil "tant és l'un com l'altre". A més, durant els governs de la Concertació no s'ha avançat prou en la recerca de la veritat.

—**Alguns analistes han dit que la victòria de la dreta permet l'alternança política, cosa que és un signe de normalitat en tota transició. Hi esteu d'acord?**

—A Xile s'ha impedit que els partits petits tinguessin representació parlamentària. Hi ha una tendència cap al bipartidisme. No és un sistema democràtic representatiu. Els politòlegs diuen que el sistema binominal permet l'alternança de poder. Però és un sistema imperfecte, perquè nega la diversitat. Hi ha sectors que han fet una contribució a la societat i que representen molta gent i no poden participar en política. Ara hi ha hagut un canvi i és molt fàcil de parlar d'alternança, però a Xile no s'ha consolidat una veritable democràcia representativa ni proporcional.

Xevi Camprubí